

digd is in de Gewestelijke Economische Raad voor Vlaanderen. De uitzendingen van deze «zendgemachtigden» moeten rechtstreeks afgestemd zijn op het verschaffen van informatieve duiding en opiniëring bij de actualiteit. De zendtijd van de gastprogramma's werd vastgesteld op maximum 50 % van de zendtijd van de B.R.T.-nieuwsdienst tijdens het voorlaatste jaar. Ook de financiële middelen dienen afgestemd te worden op die van gelijkaardige B.R.T.-programma's, verhoogd met een vaste basistoelage. Een gast-programmaraad zal de praktische coördinatie tussen de verenigingen verzorgen en advies uitbrengen bij de Raad van Beheer.

Het nieuwe decreet treedt in werking de tiende dag nadat het in het Belgisch Staatsblad werd bekendgemaakt. De leden van de Raad van Beheer moeten, uiterlijk negentig dagen na de publikatie in het Staatsblad, aangeduid worden, terwijl de beschikkingen i.v.m. de gastprogramma's pas van kracht worden op 1 juli 1980. (De tekst van het omroepdecreet verscheen intussen reeds in het Belgisch Staatsblad van 26 januari 1980).

Of dit nieuwe decreet ook de programma's ten goede komt, zal de toekomst moeten uitwijzen. De algemene indruk is echter dat het nieuwe B.R.T.-statuut de politisering van en in de omroep nog zal doen toenemen.

In dit verband betoogde Kijker in «Volksmacht»: «Een nieuwe wet dus voor de Vlaamse omroep. Het enige en weinige wat wij er nu al kunnen van zeggen is, dat het een concrete machts-greep is van de politieke partijen om de omroep meer naar hun hand te zetten en te kunnen manipuleren en onze onafhankelijke radio en televisie - waarvan zij de strengste objectiviteit eisen - met gekleurde en enige partijpolitieke invloeden als spreekbuis voor hun politieke propaganda te gebruiken. Geen mens zal het in Vlaanderen meer luidop durven zeggen. Maar alle ingewijden weten dat het enkel daar om te doen is, zonder dat iemand de moed heeft om het te verhinderen».

Hieronder geeft Prof. Luk Boone een commentaar op het nieuwe B.R.T.-decreet en maakt hij een vergelijking met de wet van 18 mei 1960 en met het R.T.B.F.-decreet.

de veranderingen binnen de continuïteit

luk boone

De vergelijking van de nieuwe decreten op de B.R.T. (dec. 1979) en op de R.T.B.F. (dec. 1977) met de omroepwet van mei 1960 (1) levert een merkwaardige mengeling op van continuïteit en van innovaties.

1. De *continuïteit* komt vooral tot uiting in de fundamentele opties, de meeste globale structurelementen en de programmavoorschriften.

a) In de eerste plaats opteerden beide gemeenschappen, zoals in het verleden, voor een autonome monopolistische publiekrechtelijke omroep. Het bestaande omroepbestel werd dus niet opgebroken en vervangen door een stelsel van zgn. zendgemachtigde verenigingen, van commerciële omroepen, noch door een duopolie naar Brits model. Integendeel, het potentiële monopolie van de R.T.B.F. werd zelfs versterkt. Dit Instituut kan inderdaad worden gemachtigd om uit te zenden via kabelnetten.

b) Vervolgens blijven beide decreten vasthouden aan het stilaan traditionele organigram: Raad van Beheer, Vaste Commissie, Administrateur-Generaal, Directeurs-Generaal. Verder ondergaat de verhouding van de Instituten t.a.v. de Regering geen wijzigingen. Voogdijminister blijft de minister die de Cultuur onder haar of zijn bevoegdheid heeft. De Minister kan, met raadgevende stem, de vergaderingen van de Raad van Beheer bijwonen, en legt op het Bureau van de Cultuurraad het jaarverslag van het Instituut neer. Zoals voordien benoemt de Koning de topambtenaar van B.R.T. en R.T.B.F., de Administrateur-Generaal.

c) Tenslotte blijven de programmavoorschriften nagenoeg ongewijzigd. Het heet onveranderd dat beide Instituten geen programma's mogen uitzenden... «die strijdig zijn met de wetten of met het algemeen belang, met de openbare orde of met de goede zeden, of die een belediging

uitmaken voor andermans overtuiging of voor een vreemde Staat.» Het R.T.B.F.-statuut heeft uit de wet van 1960 ook de tekst m.b.t. de nieuwsuitzendingen integraal overgenomen: «De nieuwsuitzendingen worden in een geest van strenge objectiviteit en zonder voorafgaande censuur van de regering gehouden». Het B.R.T.-decreet bevat dit voorschrift eveneens, maar - en dit kan een belangrijke innovatie blijken te zijn - breidt de objectiviteitsverplichting en het censuurverbod uit: «Ook voor de mededelingen en programma's met een algemeen informatief karakter is een zelfde geest van objectiviteit vereist en geldt hetzelfde verbod van enige voorafgaande censuur vanwege de regering.»

2. De aanzienlijke continuïteit op de voornoemde essentiële vlakken gaaf hand in hand met even belangrijke *veranderingen en innovaties*.

a) In de eerste plaats - maar dit is geen echte nieuwigheid - weerspiegelen e.g. versterken de nieuwe B.R.T.- en R.T.B.F.- wetgevingen niet alleen de toenemende politisering, maar zelfs de voortschrijdende partijpolitisering van de omroeprealiteit. Beide decreten vermelden expliciet dat de samenstelling van de Raad van Beheer, van de Vaste Commissie en van de Adviesraad voor kijkers en luisteraars moet gebeuren «overeenkomstig artikel 19, eerste alinea van de wet van 16 juli 1973, waarbij de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt». Concreet betekent dit dat elke in de voornoemde colleges vertegenwoordigde (politieke) fractie precies het aantal mandaten moet krijgen, waarop ze volgens de evenredige vertegenwoordiging (berekend volgens het systeem Dhondt) aanspraak kan maken (2).

De systematische verwijzing naar de beschikkingen van de Cultuur-

pactwet brengt onder meer mee, dat alleen de in de vorm van een politieke partij belichaamde ideologische strekkingen in de B.R.T. en de R.T.B.F. een invloed kunnen laten gelden.

Voor het overige verschillen de indicatoren van de (partij-) politisering in de B.R.T.- en R.T.B.F.-decreten. Het is onmogelijk om, binnen het bestek van deze bijdrage, een uitputtende bewijsvoering aan te voeren. Van daar slechts enkele indicatoren.

- Het lijkt geen twijfel dat het aantal der leden van de Raden van Beheer is vastgesteld vanuit (enge) partijpolitieke overwegingen. Tot vóór 1973 bestonden deze colleges, in Vlaanderen en in franstalig België, uit tien leden. In 1973 konden de drie zgn. traditionele partijen hun triopolie niet verder handhaven en waren ze verplicht de Volksunie en het FDF-RW tot de Raden van Beheer toe te laten. Na overleg werd, in beide Cultuurgemeenschappen, besloten het aantal der leden op te voeren tot 13. Dit cijfer was nl. gunstig voor de sterkste fracties in beide gemeenschappen: de C.V.P. in Vlaanderen, de P.S.B. in franstalig België. In zijn decreet van 1977 heeft de Franse Cultuurraad dit cijfer onaangeroerd gelaten. Binnen de Nederlandse Cultuurgemeenschap zou de C.V.P. zeven leden mogen aanduiden. Geen enkele van de betrokken fracties was echter gelukkig met een dergelijke regeling. Anderzijds wou de C.V.P. geen genoegen nemen met een minderheidspositie. Tengevolge van deze discussie werd het aantal van de leden van de Raad van Beheer met een eenheid verminderd, nl. tot twaalf. Dit stelt de C.V.P. in staat om precies de helft van de mandaten op te eisen.

- De Franse Cultuurraad liet het vroegere aantal der leden onaangeroerd, maar onderstreepte de verhoogde politisering door de bepaling dat het mandaat van de leden eindigt met dat van volksvertegenwoordigers en senatoren (en dus van de leden van de Cultuurraden). Op deze wijze wordt de mogelijkheid geschapen om de politieke samenstelling van de Raad van Beheer automatisch aan te passen aan de resultaten van elke parlementsverkiezing. De Nederlandse Cultuurgemeenschap opteerde voor

mandaten van 4 jaar, i.p.v. 6 jaar in de wet van 1960.

- Een verdere indicator in de beide decreten, is de versterkte positie van de Vaste Commissie, die een stel vroegere bevoegdheden van enerzijds de Raad van Beheer en van anderzijds de Administrateur-Generaal krijgt toebedeeld. Beide statuten schrijven voor dat elke in de Raad van Beheer vertegenwoordigde fractie tenminste één zetel in deze Vaste Commissie moet bezetten. Tevens wordt uitdrukkelijk gestipuleerd, dat een lid van de Vaste Commissie, dat verhinderd is de vergadering bij te wonen, zich dient te laten vervangen door een lid of een plaatsvervangend lid van zijn eigen fractie.
- Tenslotte wordt, in het B.R.T.-decreet, de politisering sterk beklemtoond door de uitbreiding van televisiezendingstijd voor derden. Onder die «derden» krijgen de politieke partijen een voorrechte regeling.

Tegen de zojuist ontwikkelde stelling van de toenemende politisering zullen de auteurs van de decreten, en vooral van de B.R.T.-wet ongetwijfeld aanvoeren dat de door hen opgestelde en goedgekeurde teksten ook een aantal depoliteiserende maatregelen bevatten. Tegenover de wet van 1960 zijn in beide decreten de onverenigbaarheden tussen het lidmaatschap van de Raden van Beheer en andere mandaten uitgebreid. Het B.R.T.-statuut stipuleert in Art. 7 § 2 onder meer: «Het lidmaatschap van de raad van beheer is onverenigbaar met dat van de Kamer van volksvertegenwoordigers of van de Senaat, met het ambt van Minister of Staatssecretaris, met het ambt van provinciegouverneur of lid van de bestendige deputatie, met het ambt van provinciegriffier, van ambtenaar-generaal van de ministeriële departementen, van lid van een ministerieel kabinet, met het ambt van voorzitter van een agglomeratie van gemeenten, met het ambt van burgemeester, schepen of voorzitter van het O.C.M.W. van een gemeente van meer dan 30.000 inwoners». Helemaal nieuw - en mijns inziens een welkome innovatie- zijn de onverenigbaarheden voor de B.R.T.-journalisten: «Het uitoefenen van een journalistieke functie is onverenigbaar met het uitoefenen van functies in geschreven pers of van een politiek mandaat.»

Het lijkt geen twijfel dat dergelijke voorschriften depoliteiserend zouden kunnen werken. Of dit wel degelijk het geval zal zijn, lijkt echter zeer de vraag. De intensiteit waarmee leden van de Raden van Beheer en van Adviesraden of Omroepjournalisten partijpolitieke standpunten belijden hangt immers niet noodzakelijk af van het feit of ze, bijvoorbeeld, lid zijn van een ministerieel kabinet of voorzitter van het O.C.M.W. in een gemeente van 30.000 i.p.v. in een gemeente van 15.000 inwoners. De leden van de hoofdbesturen of de directeurs van politieke partijen, die sinds 1973 in de Raad van Beheer van de B.R.T. zetel(d)en, kunnen dat rustig blijven doen en hun soms fanatische partijpolitieke ingesteldheid is ongetwijfeld schadelijker voor het Instituut dan het feit dat iemand het ambt van provinciegriffier uitoefent.

b) Benevens de toegenomen partijpolitisering dienen nog een stel verdere innovaties te worden aangestipt. Een van de belangrijkste daarvan is wel de oprichting van een «adviesraad van kijkers en luisteraars». Het B.R.T.-decreet is terzake veel minder expliciet dan dat van de R.T.B.F. Art. 15 bepaalt alleen dat deze raad «tot taak heeft de raad van beheer te adviseren in verband met de algemene inhoud en programmatie van de radio- en televisieuitzendingen», en «De adviesraad bestaat uit vijftieng leden. Deze worden voor een termijn van vier jaar door de Koning benoemd, op voordracht van de raad van beheer, uit socio-kulturele kringen».

c) Een volgende kenmerk van de nieuwe decreten is de uitbreiding van de onverenigbaarheden t.a.v. de geschreven pers. In de eerste jaren van de toepassing van de wet van 1960 hadden diverse vooraanstaande personaliteiten uit de dagbladwereld zitting in de Raad van Beheer van de B.R.T. (de H.H. Maertens, De Smaele en Temmerman). In de huidige Raad van de R.T.B.F. zetelen nog twee hoofdredacteuren (de H.H. Lhoest en Vandromme). Het nieuwe B.R.T.-statuut stelt categorisch een einde aan deze traditie.

Art. 7, § 2 stipuleert immers dat het lidmaatschap van de Raad van Beheer onverenigbaar is met «...een functie of mandaat, uitgeoefend in

een pers-, advertentie- of reclame-bedrijf». De Franse Cultuurraad is, mijns inziens, in dit opzicht wijzer geweest. Hij verbiedt het lidmaatschap van de Raad van Beheer alleen aan personen die in persbedrijven commerciële mandaten uitoefenen, en aan die journalisten die op een regelmatige wijze meewerken aan radio- en televisierubrieken.

Ten aanzien van een dergelijke delicate materie kan men diverse opvattingen huldigen. Men kan van mening zijn, dat men tussen de geschreven en audiovisuele informatiemedia een waterdichte scheiding moet aanbrengen. Dit was blijkbaar de opvatting van de Nederlandse Cultuurraad. Anderzijds kan worden geargumenteed dat de ervaring van journalisten uit de geschreven pers het omroepbeleid, vooral in journalistieke materies, ten goede kan komen. Blijkbaar heeft de franstalige Cultuurraad het over deze boeg gegooid. Wat men verder ook over dit alles moge denken, een categorische uitsluiting van de perswereld uit de omroep zal waarschijnlijk de al moeilijke coëxistentie van de beide media niet bevorderen.

d) Eén van de meest opvallende innovaties van de beide decreten is de uitbreiding van de bevoegdheden van de Vaste Commissie. Een dergelijke maatregel spruit ongetwijfeld voort uit de gerechtvaardigde bekommernis om het steeds complexere beheer van de omroep efficiënter te laten verlopen. Dit hoeft echter niet de enige bedoeling te zijn. Tijdens een televisiedebat over het nieuwe B.R.T.-statuut verklaarde volksvertegenwoordiger Van Elewyck (B.S.P.) onomwonden, dat met de versterking van de positie van de Vaste Commissie o.m. werd beoogd, beslissingen die voordien door de Directeur-Generaal werden genomen, voortaan naar een pluralistisch samengesteld orgaan toe te spelen, waar elke fractie haar veto kan doen gelden (3)

e) Tenslotte dient aangestipt dat het Franse decreet een grotere bevoegdheid toekent aan de Raad van Beheer (en aan de Minister) dan het Nederlandse. Dit blijkt vooreerst uit

(ADVERTENTIE)

WIM MERTENS

DE AMERIKAANSE REPETITIEVE MUZIEK in het perspectief van de Westeuropese muziektraditie

In het Nederlandse taalgebied is dit het eerste boek dat handelt over de Amerikaanse repetitieve muziek, beter bekend onder de benaming **minimal music**. De auteur situeert La Monte Young, Terry Riley, Steve Reich en Philip Glass in het perspectief van de Westeuropese muziektraditie. De repetitieve muziek verschijnt als aktueel stadium in de evolutielijn: A. Schönberg - A. Webern - K. Stockhausen - J. Cage.

Aan de hand van het denken van G. Deleuze en J.-F. Lyotard, de vertegenwoordigers van de zogeheten Franse **libidinale filosofie**, gaat de auteur na in hoever de extatische dimensie in deze muziek doorweegt of zelfs bewust nagestreefd wordt.

Wim Mertens: 'De extase die deze muziek bij de luisteraar schept, ook wel staat van onschuld', 'hypnotisch' of 'religieus' genoemd, is één van de oorzaken voor het grote publieke succes en komt alleen nog sterker tot uiting in disco-muziek en space-rock, de ge vulgariseerde derivaten van de repetitieve muziek'.

VERSCHIJNT februari 1980
paperback-formaat
prijs: BF 225,-/FL. 15

UITGEVERIJ VERGAELLEN - Neervelpsestraat 18, 3043 Bierbeek (Leuven) 016-46 69 47

de procedure die leidt tot de aanstelling van de Administrateur-Generaal. In de franstalige Raad van Beheer wordt een stemming gehouden, waarvan de resultaten aan de bevoegde minister worden overgemaakt. De B.R.T.-Raad van Beheer beraadslaagt over de kandidaat, die hem door de Minister wordt voorgesteld.

Vervolgens bestaat er tussen beide decreten een fundamenteel onderscheid inzake de benoeming van de Directeurs-Generaal van de B.R.T. worden door de Koning benoemd, die van de R.T.B.F. door de Raad van Beheer.

* * *

Besluitend lijkt men te mogen stellen dat de nieuwe B.R.T.- en R.T.B.-statuten de (potentiële) greep van de politieke partijen op de omroep versterken. Men kan alleen hopen, dat de kwaliteit van de nieuwe leden van de Raad van Beheer van de B.R.T. deze pessimistische conclusie zal tegenspreken. Maar de hoop is de moeilijkste en de meest broze van de goddelijke deugden.....

Noten

(1) De Grondwetsherziening van 1970 hield de bevoegdheden m.b.t. de omroepmateries over van het Nationale Parlement naar de Cultuurraden. In 1973 wijzigden deze de samenstelling van de Raden van Beheer van B.R.T. en R.T.B. Sindsdien bestaan deze niet meer uit tien, onder wie twee gecoöpteerde leden, maar uit dertien rechtstreeks gekozen leden. De wet van 1960 schreef voor, dat Kamer en Senaat de leden moesten kiezen uit een lijst van namen, voorgesteld door de Provincieraden, de Universiteiten, de Akademies en de Hoge Raad voor de Volksopleiding. Deze kwalitatieve waarborg werd in 1973 afgeschaft.

(2) Zoals bekend, heeft de toepassing van het systeem-Dhondt tot gevolg dat de sterke fracties oververtegenwoordigd en de zwakke groepen ondervertegenwoordigd worden.

(3) Art. 10, § 3 bepaalt: «Elke beslissing, die in de Vaste Commissie geen eenstemmigheid behaalt, wordt naar de raad van beheer verwezen.»